

Ivica Cvetanović, predsednik Konfederacije slobodnih sindikata

Balkanski standard, evropski snovi

Poslednjih pet godina prepolovila se kupovna moć i zarada zaposlenih u Srbiji, koje su sa prosekom od oko 400 evra među najnižima u regionu i Evropi. Nikada nije bio potrebniji jači socijalni dijalog, tvrdi Cvetanović

Dobrila Soleša

Beograd

„Težnje ka evropskim integracijama ne mogu da nas zaočuju, čak ni u domenu osvajanja socijalnih i radnih prava bez čega buduće članstvo Srbije u EU nije moguće. Međutim, upravo je sada kucnuo čas da podvučemo crtu i da kažemo gde smo, kakav nam je startni osnov i dugoročni ciljevi“, naglašava u razgovoru za „Privredni pregled“ Ivica Cvetanović, predsednik Konfederacije slobodnih sindikata (KSS), koja obeležava 10 godina rada sa preko 200.000 članova.

Kako ocenjuje položaj radničke klase danas u odnosu na Evropu, okruženje, region i trendove sindikalnog pokreta?

Poslednjih 20-ak godina radništvo i radnička klasa uopšte suočena je sa gubitkom mnogih prava, tako da smo došli u situaciju da je poremećen odnos kapitala i rada. Sada se forsira i već na delu imamo razvijene fleksibilne oblike zapošljavanja, što je kod nas veoma problematično, za razliku od prakse većine evropskih zemalja, Nemačke, Francuske... gde je to prevaziđeno. Pokazalo se da ljudi nemaju nikakvu lojalnost prema tim firmama prema tome nisu ni produktivni, profit je manji, a poslodavci su kao bumerang dobili nezadovoljnog radnika, pad dobiti. Oni su napustili taj sistem i donesene su nacionalne strategije o fleksibilnosti, dakle sigurnosti radnog mesta. Kod nas međutim hoće da se na velika vrata uvodi fleksibilnost u Zakonu o radu, čemu se mi oštro protivimo. Jer danas oko 100.000 radnika ide na posao, a ne prima platu, a inače imamo najmanje plate u regionu, u proseku od oko 350 do 400 evra.

Da li je nakon otklanjanja veliki političkih državnih problema na dnevni red došlo rešavanje krupnih socijalnih problema, nezaposlenost, pokretanje privrede, strukturne reforme?

Bez obzira što je ovo vreme rešavanja krupnih državnih i političkih problema, uključujući i krizu oko Kosova, jedan deo vlade sve snage tre-

Cvetanović: Kucnuo je čas da se podvuče crta

ba da kanališe ka rešavanju realnih problema. Tu su i sindikati iskazali dobru dozu solidarnosti izbegavajući radikalnije buntove i proteste puštajući da se ti poslovi završe. Ali, posle svega, doći će masa ljudi ispred vlade i pitaće gde su nam firme, plate, da li se realizuju planovi oko zapošljavanja. Radnik jednostavno više nije gospodin čovek, jer se svakodnevno suočava sa većim troškovima i preživljavanjem.

Bilo je mnogo pohvala i kritika na tzv. socijalnu korpu. Kakvo je vaše mišljenje o tome, može li ona bitno da popravi standard?

Mi smo kao centrala taj projekt podržali, ali se mora znati kome je ona namenjena, a da kompanije, proizvođači i trgovci imaju obavezu da drže niske cene osnovnih namirnica, a da država uvede neka pravila. Suština je da se srede monopoli, nekontrolisane cene, inflacija... Jer imamo pokazatelje da su hrana i druge robe jeftinije u zemljama u okruženju, što je apsurd jer se priča da Srbija može da hrani pola Evrope. Pravili smo analizu kretanja zarada u zadnjih pet godina i došli do frapantnog zaključka da za zaradu od pre pet godina i danas može da se kupi duplo manje proizvoda, faktički se prepolovila kupovna moć, što je rezultat ekonomske neefikasnosti i povećanih deficita.

Dosta je bilo polemika oko spasavanja JAT-a i statusa radnika. Kakva su rešenja nađena?

Na žalost ni tu nije bilo mnogo efikasnog socijalnog dijaloga, jer je ponuđena otpremnina manja od 300 evra po godini staža za dobrovoljni odlazak. Sindikati su tražili 450 do 500 evra, ali to nije odobreno, tako da će se verovatno malo ljudi prijaviti na socijalni program. Ono što je država definisala zajedno sa kompanijom Etihad, treba od 1.200 da ode maksimalno 300 do 400 osoba. Ali videćemo kako će taj proces oživljavanja JAT teći.

„Telekom“ je i dalje u žiži oko ponovne moguće prodaje.

Prethodna vlada je htela da proda Telekom, tu smo apriori bili protiv prodaje i dokapitalizacije, zbog daleko niže cene, jer su sve ove delatnosti na evropskom i svetskom tržištu daleko ispod cene. Tu je bez sindikata nemoguće praviti neke kompanije, iako je dobit smanjena sa oko 22 miliona dinara iz 2011. na procenjenih 12 miliona ove godine. Ali svaka krupna promena je veoma osetljiva u ovim strateškim delatnostima kao što su telekomunikacije i energetika. Ne želimo da u javnom sektoru bude sprovedena divljačka privatizacija koja je po harala privredu i oko milion ljudi je ostalo bez posla. To nećemo dozvoliti. Mora se oprezno voditi proces, šta je

državno, kako se prenosi vlasništvo. Na primer Telenor je u državnom vlasništvu a ostvaruje veliki rast dobiti. Zašto bi mi davali prihod Telekomu drugoj državi.

Da li se bez ozbiljnog socijalnog dijaloga može dalje ka evrointegracijama, osvajanju investicija i tržišta, uz obaranje nezaposlenosti?

Na žalost, dosta primedbi i kritika imamo na rad Socijalno-ekonomskog saveta, gde tražimo svoje mesto jer smo postigli reprezentativnost na republičkom nivou. Sve socijalne partnere treba uključiti u set ključnih reformi, među kojima je reforma PIO sistema, rešavanje nezaposlenosti, promena i donošenje ključnih zakona, uključujući Zakon o radu. Boli činjenica da je broj penzionera i zaposlenih gotovo izjednačen, zbog čega treba razvijati velike sisteme, na koja se naslanjaju mala i srednja preduzeća, pre svega zaposliti mlade. Zagovaramo hitnu reformu penzijskog sistema, koju je veoma uspešno sproveo Čile, a ne da se država zadužuje da bi finansirala deficit fonda od preko 250 milijardi dinara. Što se tiče uslova penzionisanja, mi smo protiv produženja starosne granice za žene od 60 na 62, a muškarce od 65 na 67 godina.